TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. balandžio 17 d.*

Byloje C-197/06

dėl *voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt* (Belgija) 2006 m. balandžio 28 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2006 m. gegužės 3 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Confederatie van Immobiliën-Beroepen van België VZW,

Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars

prieš

Willem Van Leuken,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai K. Schiemann (pranešėjas), J. Makarczyk, P. Kūris ir J.-C. Bonichot,

* Proceso kalba: olandų.

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorius M.-A. Gaudissart, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. rugsėjo 6 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Confederatie van Immobiliën-Beroepen van België VZW* ir *Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars*, atstovaujamų *advocaat* S. Beer,

— W. Van Leuken, atstovaujamo *advocaten* P. Berben ir H. Lamon,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels,

— Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos F. Florindo Gijón, K. Michoel ir A.-M. Colaert,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos H. Støvlbæk ir W. Wils,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos (OL L 19, 1989, p. 16), iš dalies pakeistos 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB (OL L 206, p. 1, toliau – Direktyva 89/48), ir EB 49 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas procese, kuriame prašoma pripažinti, jog nebuvo laikytasi 2003 m. sausio 10 d. *voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt zetelend zoals in kortgeding* (Haselto komercinio teismo pirmininko, veikiančio kaip laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas) draudimą nustatančio nurodymo, kurį priimti prašė *Confederatie van Immobiliën-Beroepen van België VZW* (ne pelno asociacija „Belgijos nekilnojamojo turto agentų konfederacija“, toliau – CIB) ir *Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars* (Nekilnojamojo turto agentų profesinis institutas, toliau – BIV) W. Van Leuken atžvilgiu dėl tam tikros pastarojo Belgijoje vykdomos, su reglamentuojama nekilnojamojo turto agento profesija susijusios profesinės veiklos.

Teisinis pagrindas

Direktyva 89/48

3 Iš Direktyvos 89/48 trečios ir ketvirtos konstatuojamųjų dalių matyti, kad ja siekiama nustatyti bendrąją diplomų pripažinimo sistemą, kuria siekiama sudaryti sąlygas Europos Sąjungos piliečiams dirbti pagal visas profesinės veiklos rūšis, kurios priimančiojoje valstybėje narėje yra leidžiamos baigus mokymą ir lavinimą po vidurinės mokyklos.

4 Remiantis Direktyvos 89/48 2 straipsniu, ši direktyva yra taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori kaip savarankiškai dirbantis asmuo arba samdomas darbuotojas priimančiojoje valstybėje narėje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją.

5 Šios direktyvos 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punktas numato, kad tais atvejais, kai norint pradėti arba toliau dirbti priimančiojoje valstybėje narėje pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą, kompetentinga šios valstybės narės institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacija nėra pakankama, atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui (toliau – pareiškėjas) pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams, jeigu jis, pirma, pagal tą profesiją dirbo visą darbo dieną dvejus metus per ankstesnius dešimt metų kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglamentuoja, ir, antra, turi tam tikrus kriterijus atitinkantį dokumentą, įrodantį oficialias kvalifikacijas.

6 Nepaisant Direktyvos 89/48 3 straipsnio, jos 4 straipsnis suteikia priimančiajai valstybei narei teisę pareikalauti, kad pareiškėjas tam tikromis šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis pateiktų tam tikros nustatytos trukmės profesinę patirtį įrodantį

dokumentą, baigtų ne ilgesnį kaip trejų metų adaptacijos laikotarpį arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą (toliau – kompensacinės priemonės). Tame pačiame 4 straipsnyje numatytos tam tikros taisyklės ir sąlygos, taikytinos šioms kompensacinėms priemonėms.

7 Pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiąją pastraipą priimančioji valstybė narė, kuri reikalauja kompensacinių priemonių, iš esmės turi suteikti pareiškėjui teisę pasirinkti vieną būdą iš dviejų: adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą. Tačiau priimančioji valstybė narė, nukrypdama nuo šio principo, profesijoms, „pagal kurias dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę ir kuriose konsultavimas ir (arba) pagalbos nacionalinės teisės klausimais teikimas yra svarbus ir nuolatinis profesinės veiklos baras“, gali numatyti adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą.

Belgijos teisės aktai

8 1976 m. kovo 1 d. Pagrindų įstatymo, reglamentuojančio profesijų pavadinimų apsaugą ir su protiniu darbu susijusios profesinės veiklos paslaugų teikimo srityje vykdymą (1976 m. kovo 27 d. *Belgisch Staatsblad*, p. 3604), iš dalies pakeisto 1998 m. vasario 10 d. programiniu įstatymu (*Belgisch Staatsblad*, 1998 m. vasario 21 d., p. 4889, toliau – pagrindų įstatymas), 3 straipsnyje nurodoma:

„Niekas negali dirbti pagal vykdant šį įstatymą reglamentuojamą profesiją kaip savarankiškai dirbantis darbuotojas, nesvarbu, ar tai būtų pagrindinė, ar nepagrindinė veikla, arba naudoti tokios profesijos pavadinimą, jei nėra įrašytas į profesinę veiklą vykdančių asmenų arba į praktikantų sąrašą, arba įsisteigimo užsienyje atveju – negavus leidimo dirbti prireikus pagal šią profesiją.

Kai pagal reglamentuojamą profesiją dirba juridinis asmuo, pastaroji pastraipa taikoma tik tiems jo administratoriams, vadovams ar aktyviems nariams, kurie asmeniškai dirba pagal reglamentuojamą profesiją arba kurie faktiškai vadovauja pagal ją dirbantiems padaliniams. Nesant šių asmenų, pirmojoje pastraipoje nurodyta pareiga tenka juridinio asmens šiuo tikslu paskirtam administratoriui, vadovui ar aktyviam nariui.

<…>“

9 Kalbant apie nekilnojamojo turto agentus, pagrindų įstatymas buvo įgyvendintas 1993 m. rugsėjo 6 d. Karališkuoju dekretu dėl profesijų pavadinimų apsaugos ir profesinės nekilnojamojo turto agento veiklos vykdymo (*Belgisch Staatsblad*, 1993 m. spalio 13 d., p. 22447), iš dalies pakeistu 1996 m. gegužės 2 d. Karaliaus dekretu (*Belgisch Staatsblad*, 1996 m. birželio 8 d., p. 15773). Iš dalies pakeisto Karaliaus dekreto 2 straipsnyje nurodoma:

„Niekas negali dirbti pagal nekilnojamojo turto agento profesiją kaip savarankiškai dirbantis darbuotojas, nesvarbu, ar tai būtų pagrindinė, ar nepagrindinė veikla, arba naudoti BIV suteiktą profesinį nekilnojamojo turto agento ar nekilnojamojo turto agento praktikanto pavadinimą, jei nėra įrašytas į BIV tvarkomą profesinę veiklą vykdančių asmenų arba praktikantų sąrašą, arba įsisteigimo užsienyje atveju – negavus leidimo dirbti prireikus pagal šią profesiją. <…>“

10 Iš dalies pakeisto Karaliaus dekreto 6 straipsnyje nurodoma:

„Įrašymo į profesinę veiklą vykdančių asmenų sąrašą sąlyga yra patenkinama vienerių metų praktika.

Asmenims, kurie turi (diplomą, kitos Europos Bendrijai priklausančios valstybės narės ar 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimui (OL L 1, 1994, p. 3) priklausančios valstybės reikalaujamą norint pradėti ar toliau dirbti pagal nekilnojamojo turto agento profesiją jos teritorijoje), praktikos atlikti nereikia. Tačiau direktyvos (89/48) 4 straipsnio (1 dalies b punkte) išvardytais atvejais tam, kad būtų įrašyti į profesinę veiklą vykdančių asmenų sąrašą, BIV vykdomoji kolegija gali nustatyti, kad jie pačių pasirinkimu arba baigtų vienerių metų adaptacijos laikotarpį, arba laikytų kvalifikacinį egzaminą ar testą.

<…>“

11 1991 m. liepos 14 d. Įstatymo dėl prekybos praktikos ir vartotojų informavimo bei apsaugos (*Belgisch Staatsblad*, 1991 m. rugpjūčio 29 d., p. 18712) 93 straipsnis numato:

„Draudžiami bet kokie veiksmai, prieštaraujantys sąžiningai komercinei praktikai, kuriais pardavėjas pažeidžia ar gali pažeisti vieno ar kelių kitų pardavėjų profesinius interesus.“

12 Šio įstatymo 95 straipsnio pirmojoje pastraipoje nurodyta:

„Komercinio teismo pirmininkas nustato, jog padaryta neteisėta veika, net ir baudžiamoji, ir nurodo ją nutraukti, jeigu ji pažeidžia šio įstatymo nuostatas.“

Nyderlandų teisės aktai

13 Iš Nyderlandų vyriausybės ir Europos Bendrijų Komisijos per posėdį pateiktų pastabų matyti, kad nuo 2001 m. kovo 1 d. nekilnojamojo turto agento profesija Nyderlanduose nebereglamentuojama.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

Šalys pagrindinėje byloje

14 CIB yra pagal Belgijos teisę įsteigta ne pelno asociacija, kurios įstatuose numatytas tikslas – ginti pripažintų Belgijos nekilnojamojo turto agentų interesus. BIV yra pagal viešąją Belgijos teisę įsteigtas juridinis asmuo, vienijantis Belgijoje įsikūrusius pripažintus nekilnojamojo turto agentus.

15 W. Van Leuken yra Nyderlanduose įsikūręs nekilnojamojo turto agentas. Savo veiklą jis vykdo per įmonę *Grensland Makelaars – onderdeel van Van Leuken vastgoed* (toliau – *Grensland*). Remiantis W. Van Leuken pateiktais duomenimis, kuriuos turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, šio asmens specializacija – Belgijoje esančio nekilnojamojo turto pardavimas klientams iš Nyderlandų. Savo biurą jis įsteigė buvusiame muitinės poste ant Nyderlandų ir Belgijos sienos.

Procesas dėl veiklos nutraukimo

16 2002 m. kovo 11 d. W. Van Leuken buvo pakviestas atvykti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą dėl ieškinio, susijusio su veiklos nutraukimu, kurį pareiškė CIB ir BIV, nurodę, kad W. Van Leuken Belgijoje užsiima profesine nekilnojamojo turto agento veikla nesilaikydamas pagrindų įstatymo 3 straipsnio, ir taip pažeidė 1991 m. liepos 14 d. Įstatymo 93 straipsnį.

17 2003 m. sausio 10 d. Sprendimu šis ieškinys buvo pripažintas priimtinu ir didžiąja dalimi pagristu. W. Van Leuken buvo uždrausta „užsiimti nekilnojamojo turto agento veikla ir žodžiu, raštu arba kaip nors kitaip prisistatyti užsiimančiu agento veikla, susijusia su žemės sklypų, daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą ir prekybos fondų pardavimu, pirkimu, keitimu, nuoma arba perleidimu, kiek tai susiję su Belgijoje esančiu nekilnojamuoju turtu, kartu taikant šį draudimą, kol (W. Van Leuken) atitiks galiojančius Belgijos ir Europos teisės aktus“.

18 Be to, W. Van Leuken buvo įpareigotas sumokėti 3 700 eurų baudą už kiekvieną pažeidimą, nustatytą pasibaigus šešių mėnesių terminui nuo pranešimo apie šį sprendimą; bendra baudų suma negali būti didesnė nei 100 000 eurų.

19 Vykstant šiam procesui dėl veiklos nutraukimo W. Van Leuken tvirtino neužsiimantis nekilnojamojo turto agento veikla Belgijos teritorijoje, nes jo biuras įsteigtas Nyderlanduose, ir nors jis dalyvauja kaip tarpininkas parduodant Belgijoje esantį nekilnojamąjį turtą, tai reklamuoja tik Nyderlanduose. Šie argumentai buvo atmesti nurodant:

„Nors ir nėra nustatyta, kad parduodamas Belgijoje esantį nekilnojamąjį turtą kaip tarpininkas (W. Van Leuken) bendradarbiauja su vietiniais nekilnojamojo turto

agentais, negalima pagrįstai ginčyti to, kad jis kai kurią savo veiklą vykdo ir Belgijoje, pavyzdžiui, lydėdamas potencialius pirkėjus, norinčius apžiūrėti parduodamą turtą. Šį (lydėjimą) vargiai galima laikyti nepagrindine veikla. Atsižvelgiant į (šios) profesinės veiklos pobūdį, negalima pagrįstai ginčyti to, kad (W. Van Leuken) bent jau pagrindinę savo, kaip agento, veiklos dalį vykdo turto buvimo vietoje, neatsižvelgiant į tai, kuriuo adresu yra jo biuras, ar į žiniasklaidos priemones, kuriose jis reklamuojasi."

Prašymas leisti dirbti prireikus pagal nekilnojamojo turto agento profesiją Belgijoje

20 Vykstant procesui dėl veiklos nutraukimo, 2002 m. gegužės 15 d. W. Van Leuken BIV pateikė prašymą leisti dirbti prireikus pagal nekilnojamojo turto agento profesiją Belgijos teritorijoje.

21 BIV patenkino šį prašymą su išankstine sąlyga, kad W. Van Leuken išlaikys devynių teisės sričių kvalifikacinį egzaminą. BIV teigimu, darbas pagal nekilnojamojo turto agento profesiją reikalauja gero nekilnojamojo turto teisės plačiąja prasme išmanymo. BIV taip pat tvirtino, kad visų profesijų, susijusių su paslaugų sfera, atveju pareiga suteikti informaciją šiuo atžvilgiu gali būti laikoma esmine, nuo kurios prašymą pateikęs asmuo negali būti atleistas. Be to, Belgijos teisėje konsultacijos ir (arba) pagalba yra esminė ir neatsiejama profesinės nekilnojamojo turto agento veiklos dalis. Dėl šių priežasčių BIV manė esant būtina reikalauti, kad W. Van Leuken laikytų kvalifikacinį egzaminą, o ne leisti pasirinkti adaptacijos laikotarpį arba tokį kvalifikacinį egzaminą.

22 Atsižvelgdamas į teisės sričių, kurias apėmė kvalifikacinis egzaminas, apimtį, W. Van Leuken nusprendė jo nelaikyti.

W. Van Leuken veiklos reorganizavimas

23 W. Van Leuken tvirtina, kad jis reorganizavo savo veiklą, siekdamas įvykdyti 2003 m. sausio 10 d. Sprendimu duotą nurodymą dėl veiklos nutraukimo. Jis teigia šiuo klausimu 2003 m. rugsėjo 30 d. sudaręs bendradarbiavimo sutartį su Belgijoje įsikūrusia ir BIV pripažinta nekilnojamojo turto agente I. Van Asten (toliau – bendradarbiavimo sutartis).

24 Taikant šią sutartį, nuo šiol W. Van Leuken kreipiasi pagalbos į I. Van Asten, kuri buvo paskirta *Grensland* vadove ir kaip tokia įrašyta Eindhoveno (Nyderlandai) prekybos rūmuose, kad galėtų dalyvauti kaip tarpininkas parduodant Belgijoje esantį nekilnojamąjį turtą. Visą *Grensland* veiklą Belgijoje vykdo arba I. Van Asten, arba W. Van Leuken, veikiantis I. Van Asten vardu ir jai už tai atsakant.

Prašymas priimti sprendimą dėl pripažinimo

25 Po to, kai 2003 m. sausio 10 d. Sprendimas buvo įteiktas W. Van Leuken, 2004 m. gegužės 27 d. CIB ir BIV pateikė pirmąjį prašymą priimti sprendimą dėl mokėtinų baudų pripažinimo. Šis prašymas 2004 m. lapkričio 26 d. Sprendimu buvo pripažintas pagrįstu, paskiriant 14 800 eurų baudą; W. Van Leuken šio sprendimo neskundė ir sumokėjo paskirtą sumą.

26 2005 m. spalio 25 d. CIB ir BIV dar kartą kreipėsi į *voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt*, prašydami pripažinti, kad W. Van Leuken neįvykdė 2003 m. sausio 10 d. Sprendimu priimto nurodymo nutraukti veiklą, ir dėl to priimti sprendimą, nustatantį, kad galutinė mokėtina baudos suma pagal šį sprendimą būtų 100 000 eurų.

27 CIB ir BIV šiuo klausimu nurodė interneto svetainėje www.grensland.nl pateiktą reklamą, kurioje paskelbta apie daugiau nei 50 Belgijoje esančių butų ir kito nekilnojamojo turto pardavimą.

28 Jie taip pat nurodė Belgijos antstolio surašytą protokolą, kuriame konstatuojama, kad W. Van Leuken vedžiojo vietoje potencialų Belgijoje esančio nekilnojamojo turto pirkėją ir pateikė techninių komentarų apie šio namo statybą. Per šį vizitą W. Van Leuken potencialiems pirkėjams pateikė brošiūrą su informacija apie šį nekilnojamąjį turtą, kur paminėta, kad Belgijos teisės reglamentuojama veikla vykdoma per vadovę I. Van Asten, kurią yra pripažinęs BIV. Ši informacija pateikiama ir *Grensland* interneto svetainėje.

29 Esant tokioms aplinkybėms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori žinoti, ar Nyderlanduose įsikūręs nekilnojamojo turto agentas, siūlantis įsigyti Belgijoje esantį nekilnojamąjį turtą, pažeidžia 2003 m. sausio 10 d. Sprendimu nustatytą draudimą, jeigu jis savo veiklą organizuoja bendradarbiaudamas su Belgijos nekilnojamojo turto agentu, kurį yra pripažinęs BIV.

30 Tokiomis aplinkybėmis *voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 89/48 <…> 3 ir 4 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad Nyderlanduose įsikūręs nekilnojamojo turto agentas, Belgijoje užsiimantis su nekilnojamuoju turtu susijusia tarpininkavimo veikla, nebeturi atitikti Belgijos įstatymų leidėjo perkeliant minėtą direktyvą nustatytų reikalavimų <…>, jeigu jis yra sudaręs bendradarbiavimo sutartį su Belgijoje įsikūrusiu ir (BIV) pripažintu nekilnojamojo turto agentu ir savo veiklą organizuoja taip, kad: i) vartotojas dėl veiklos Belgijoje visuomet gali kreiptis į šį Belgijoje pripažintą nekilnojamojo turto agentą; ir ii) reklamoje šis bendradarbiavimas pažymimas visų pirma nurodant šio Belgijoje BIV pripažinto nekilnojamojo turto agento dalyvavimą, kai veikla vykdoma pagal Belgijos teisę;

arba

ar Direktyvos 89/48 <…> 3 ir 4 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad Nyderlanduose įsikūręs nekilnojamojo turto agentas, Belgijoje užsiimantis su nekilnojamuoju turtu susijusia tarpininkavimo veikla, bet kuriuo atveju turi atitikti Belgijos įstatymų leidėjo perkeliant minėtą direktyvą nustatytus reikalavimus <…>, neatsižvelgiant į (šio nekilnojamojo turto agento sudarytą) bendradarbiavimo sutartį su Belgijoje pripažintu nekilnojamojo turto agentu, kuris dalyvauja vykdant veiklą pagal Belgijos teisę?

2. Jeigu Teisingumo Teismas (pritartų antrai alternatyvai), ar iš to neišplaukia, kad ši direktyva ir perkeliant šią direktyvą priimtos nacionalinės nuostatos pažeidžia EB <…> 49 straipsnį, <…> nes taip aiškinant ši direktyva ir ją perkeliant priimtos nacionalinės nuostatos kritikuotinu būdu, dirbtinai ir be objektyvaus pateisinimo

izoliuoja su Belgijoje esančiu nekilnojamuoju turtu susijusio tarpininkavimo rinką nuo bendradarbiavimo ryšių tarp skirtingose valstybėse narėse (Belgijos (Karalystėje) ir Nyderlandų (Karalystėje)) įsikūrusių ir savarankiškai dirbančių nekilnojamojo turto agentų, iš kurių bent vienas ((Belgijoje įsikūręs) nekilnojamojo turto agentas) atitinka direktyvos ir (minėtų) nacionalinės teisės nuostatų nustatytus reikalavimus taip, kad sąlyga, jog ir (Nyderlanduose įsikūręs nekilnojamojo turto) agentas atitiktų šiuos reikalavimus <…>, prilyginama netiesioginei diskriminacijai dėl pilietybės ir yra bent jau draudžiamas nediskriminuojančio pobūdžio apribojimas?“

Dėl pirmojo klausimo

31 Iš Teisingumo Teismui perduotos bylos medžiagos matyti, kad atsakovas, net jam reorganizavus veiklą po to, kai buvo sudaryta bendradarbiavimo sutartis, pagrindinėje byloje kaltinamas tuo, kad vykdė Belgijoje tam tikrą veiklą, kuri pagal Belgijos teisės aktus priklauso reglamentuojamai nekilnojamojo turto agento profesijai, negavęs išankstinio leidimo dirbti pagal šią profesiją. Veiksmai, kuriais jis kaltinamas pagrindinėje byloje, yra, pirma, interneto svetainėje pateikiama Belgijoje esančio nekilnojamojo turto reklama ir, antra, potencialių Belgijoje esančio nekilnojamojo turto pirkėjų vedžiojimas jiems apžiūrint šį turtą, pateikiant techninių komentarų apie statybą. Iš šios bylos medžiagos ir pagrindinės bylos šalių pastabų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar kita veikla, visų pirma susijusi su teisiniais pardavimo aspektais, vykdoma dalyvaujant Belgijoje pripažintam nekilnojamojo turto agentui, kaip nurodyta bendradarbiavimo sutartyje.

32 Todėl reikia manyti, kad savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia iš esmės išsiaiškinti, ar Direktyvos 89/48 3 ir 4 straipsniai draudžia valstybės narės teisės aktus, kurie kitoje valstybėje narėje įsikūrusio ir tokioje situacijoje, kokioje yra atsakovas pagrindinėje byloje, esančio paslaugų teikėjo

veiklos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, vykdymą savo teritorijoje susieja su leidimu, išduodamu išlaikius teisės kvalifikacinį egzaminą.

33 Šios direktyvos 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punkte numatyta, kad valstybė narė, remdamasi tuo, kad kvalifikacija nėra pakankama, negali savo teritorijoje atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui dirbti pagal reglamentuojamą profesiją, jei jis atitinka tam tikrus jo profesinei kvalifikacijai keliamus kriterijus. Teisingumo Teisme nebuvo ginčijama, kad W. Van Leuken atitinka šiuos kriterijus, tačiau tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

34 Nepaisant Direktyvos 89/48 3 straipsnio, jos 4 straipsnis suteikia priimančiajai valstybei narei teisę pareikalauti, kad pareiškėjui tam tikromis šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis būtų taikomos kompensacinės priemonės.

Dėl kompensacinės priemonės pasirinkimo

35 Iš šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiosios pastraipos matyti, kad priimančioji valstybė narė, kuri reikalauja kompensacinių priemonių, iš esmės turi suteikti pareiškėjui teisę pasirinkti vieną būdą iš dviejų: adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą.

36 Tačiau priimančioji valstybė narė, nukrypdama nuo Direktyvos 89/48 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečiojoje pastraipoje įtvirtinto principo, profesijoms, „pagal kurias dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę ir kuriose konsultavimas ir (arba) pagalbos nacionalinės teisės klausimais teikimas yra svarbus ir nuolatinis profesinės veiklos baras“, gali numatyti adaptacijos laikotarpį arba kvalifikacinį egzaminą ar testą.

37 Atsižvelgiant į nuorodas dėl nekilnojamojo turto agento išsilavinimo Belgijoje, kurias per posėdį pateikė Komisija ir kurias turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vis dėlto neatrodo, kad būtų kalbama apie profesiją, kuriai taikoma ši leidžianti nukrypti nuostata. Iš tiesų, remiantis šiomis nuorodomis, pakanka turėti Belgijoje gautą civilinės inžinerijos, žemės ūkio inžinieriaus, techniko inžinieriaus ar pramonės inžinieriaus diplomą, kad galėtų pradėti dirbti pagal nekilnojamojo turto agento profesiją Belgijoje, o šiais diplomais patvirtintas mokymas ir lavinimas neapima reikšmingo teisinio mokymo.

38 Taigi, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, valstybės narės, kuri reglamentuoja profesiją, įtvirtintas mokymo ir lavinimo turinys yra ypač svarbus kriterijus norint nustatyti reikalavimus, susijusius su vertimusi šia profesija (2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Price*, C-149/05, Rink. p. I-7691, 55 punktas). Todėl profesija, pagal kurią gali pradėti dirbti asmenys, neturintys reikšmingo išsilavinimo teisės srityje, negali būti laikoma profesija, „pagal kurią dirbant reikia labai gerai išmanyti nacionalinę teisę“.

Dėl kompensacinių priemonių proporcingumo

39 Bet kuriuo atveju Direktyvos 89/48 4 straipsnis, aiškiai leidžiantis kompensacines priemones, turi būti taikomas tik tais atvejais, jeigu jos proporcingos siekiamam tikslui (2006 m. sausio 19 d. Sprendimo *Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos*, C-330/03, Rink. p. I-801, 24 punktas).

40 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad bent jau po veiklos reorganizavimo, kaip buvo paaiškinta šio sprendimo 31 punkte, sudarant bendradarbiavimo sutartį W. Van Leuken veikla nebeapėmė visų reglamentuojamos nekilnojamojo turto agento profesijos,

kaip ji apibrėžta Belgijoje, aspektų, tačiau jis vykdė tik tam tikrą reglamentuotą profesinę veiklą, kurią apima ši profesija. Jo tvirtinimu, jis nedalyvavo visų pirma sprendžiant teisinius pardavimo aspektus, nes tuo, remiantis bendradarbiavimo sutartimi, užsiėmė I. Van Asten, kuri yra Belgijoje pagal nustatytą tvarką pripažinta nekilnojamojo turto agentė. Šių teiginių teisingumą turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

41 Šiomis aplinkybėmis paslaugų teikėjui nustatyta pareiga leisti taikyti kompensacines priemones jo atžvilgiu, kiek tai susiję su jo žiniomis valstybės narės, apie kurią kalbama, teisės srityje, aiškiai viršija tai, kas yra reikalinga siekiant apsaugoti tokių paslaugų, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, gavėjus nuo rizikos, kad gali būti teikiama neadekvati pagalba teisiniais pirkimo aspektais. Iš tiesų, atsižvelgiant į pastarajame punkte aprašytą darbo organizavimo būdą, šių paslaugų gavėjų interesai saugomi minėtoje valstybėje narėje pagal nustatytą tvarką pripažinto nekilnojamojo turto agento dalyvavimu kiekviename šioje valstybėje narėje esančio nekilnojamojo turto pirkimo sandoryje lygiai taip pat, kaip jie būtų apsaugoti sandorio, kuriame nė vienu jo sudarymo aspektu nedalyvautų kitoje valstybėje narėje įsikūręs tarpininkas, atveju.

Dėl Bendrijos teisės pažeidimo pasekmių

42 Kalbant apie baudos skyrimą tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, reikia priminti, kad valstybė narė sankcijų negali taikyti už tai, jog nebuvo laikytasi administracinio formalumo, kai pažeidžiant Bendrijos teisę valstybė narė neleido šio formalumo įvykdyti ar jo įvykdymą padarė neįmanomą (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 6 d. Sprendimo *Placanica ir kt.*, C-338/04, C-359/04 ir C-360/04 Rink. p. I-1891, 69 punktą). Taip yra visų pirma tuomet, kai atitinkamo formalumo įvykdymas siejamas su Bendrijos teisei prieštaraujančiomis sąlygomis.

43 Atsižvelgiant į visus pirmiau pateiktus svarstymus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 89/48 3 ir 4 straipsniai draudžia valstybės narės teisės aktus, kurie kitoje valstybėje narėje įsikūrusio ir tokioje situacijoje kaip ir atsakovas esančio paslaugų teikėjo veiklos, nagrinėjamos pagrindinėje byloje, vykdymą savo teritorijoje susieja su leidimu, išduodamu išlaikius teisės kvalifikacinį egzaminą.

Dėl antrojo klausimo

44 Atsižvelgiant į pirmojo klausimo atsakymą, nereikia atsakyti į antrąjį klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo,

pripažinimo sistemos, iš dalies pakeistos 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB, 3 ir 4 straipsniai draudžia valstybės narės teisės aktus, kurie kitoje valstybėje narėje įsikūrusio ir tokioje situacijoje kaip ir atsakovas esančio paslaugų teikėjo veiklos, nagrinėjamos pagrindinėje byloje, vykdymą savo teritorijoje susieja su leidimu, išduodamu išlaikius teisės kvalifikacinį egzaminą.

Parašai.